

Krakowski
Instytut
Prawa
Karnego
Fundacja

dr hab. Agnieszka Barczak-Oplustil

dr Wojciech Górowski

dr Mikołaj Małecki

dr Kamil Mamak

dr Szymon Tarapata

dr Dominik Zając

dr Witold Zontek

prof. dr hab. Włodzimierz Wróbel

wraz z innymi pracownikami i doktorantami
Katedry Prawa Karnego Uniwersytetu Jagiellońskiego
i ekspertami Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego

Kraków, 30 marca 2020 r.

Stanowisko

w sprawie uchwalonych w Sejmie

dnia 28 marca 2020 r.

ustaw o szczególnych rozwiązaniach

związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem

i zwalczaniem COVID-19

Niniejsze stanowisko dotyczy ustawy z dnia 28 marca 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie systemu ochrony zdrowia związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz ustawy z dnia 28 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw przekazanych do Senatu zgodnie z art. 52 regulaminu Sejmu wg stanu na dzień 30 marca 2020 r.

[http://orka.sejm.gov.pl/opinie9.nsf/nazwa/301_u/\\$file/301_u.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie9.nsf/nazwa/301_u/$file/301_u.pdf)

[http://orka.sejm.gov.pl/opinie9.nsf/nazwa/299_u/\\$file/299_u.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie9.nsf/nazwa/299_u/$file/299_u.pdf)

1.

Nie ma najmniejszej wątpliwości, że znaleźliśmy się w sytuacji nadzwyczajnej. Realne i masowe zagrożenie dla zdrowia i życia wielu osób jest wyzwaniem dla organów państwa, ale przede wszystkim dla wszystkich lekarzy, pielęgniarek, diagnostów, techników laboratoryjnych, osób dbających o aprowizację i stan sanitarny palcówek medycznych. Takim samym wyzwaniem jest także dla tych wszystkich, którzy swoją pracą gwarantują zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców naszego kraju: w przedsiębiorstwach, sklepach, usługach, w transporcie, urzędach, służbach publicznych i komunalnych.

Mamy też świadomość, że w okresie epidemii każdy w zakresie swoich kompetencji powinien maksymalnie koncentrować się na

zagwarantowaniu bezpieczeństwa innym. Powinni to czynić także prawnicy. Bezpieczeństwo prawne, racjonalność i pewność prawa stanowią w wielu przypadkach warunek skuteczności działań organów państwa. Pandemia nie jest zagrożeniem jedynie dla zdrowia i życia. Pandemia uderza w relacje społeczne, stabilność ekonomiczną, więzy rodzinne, możliwość realizacji podstawowych praw człowieka. Skutki społeczne pandemii mogą trwać jeszcze wiele lat po tym, gdy ustanie bezpośrednio zagrożenie epidemiczne.

Rolą prawa jest ochrona przed chaosem, niepewnością i niesprawiedliwością. Dziś rolą prawników jest dbanie o to, by to tych negatywnych konsekwencji - z uwagi na złe stanowienie lub stosowanie prawa - nie doszło.

Z uwagi na skalę zagrożenia dla bezpieczeństwa obywateli oraz w trosce o stabilności systemu ekonomicznego państwa, konieczne jest monitorowanie wprowadzanych regulacji prawnych pod kątem ich zasadności i możliwości efektywnego wykorzystania w celu przeciwdziałania skutkom epidemii, także w sferze działalności gospodarczej. Zadanie to spoczywa na przedstawicielach nauki prawa.

2.

Dla oceny prawnej przyjętej tarczy antykryzysowej znaczenie ma brak wprowadzenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu klęski żywiołowej jako konstytucyjnego stanu nadzwyczajnego. **Ogłoszenie stanu klęski żywiołowej znacznie poszerzyłoby**

zasięg działania tarczy antykryzysowej w oparciu o już obowiązujące przepisy, uaktywniając podstawę prawną dla możliwości ubiegania się m.in. przez przedsiębiorców o wyrównanie strat majątkowych powstałych w następstwie ograniczenia wolności i praw człowieka, z uwagi na zagrożenie koronawirusem. Obecnie nie jest możliwe odwołanie się do regulacji ustawy z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela (Dz.U. 2002 nr 233 poz. 1955).

Postępowanie władz publicznych w zakresie braku ogłoszenia stanu klęski żywiołowej nosi znamiona zaniechania, którego nie da się usprawiedliwić żadnymi obiektywnymi czynnikami, zważywszy na jednoczesne wprowadzanie rozporządzeniami Ministra Zdrowia istotnych ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela - w tym ograniczeń swobód prowadzenia działalności gospodarczej, możliwości przemieszczania się, wolności zgromadzeń czy praktyk religijnych, dostępu do instytucji kultury.

3.

Omawiane ustawy zostały uchwalone z naruszeniem konstytucyjnych standardów zmian w regulacjach rangi kodeksowej (art. 123 Konstytucji w zw. z art. 89 ust. 2 Regulaminu Sejmu). Dotyczy to nowelizacji Kodeksu karnego, Kodeksu wykroczeń, Kodeksu karnego skarbowego, Kodeksu postępowania

karnego, Kodeksu karnego wykonawczego, Kodeksu spółek handlowych oraz Kodeksu wyborczego.

Należy podkreślić, że naruszenie konstytucyjnego i regulaminowego trybu nowelizowania kodeksów legło u podstaw zainicjowania przez Prezydenta RP w 2019 r. prewencyjnej kontroli konstytucyjności ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, przed Trybunałem Konstytucyjnym, która to ustawa do dzisiaj nie weszła w życie. Te same przesłanki powinny decydować o uznaniu za niekonstytucyjne obecnych nowelizacji kodeksów, w szczególności zaś przepisów prawa represyjnego. **Wejście w życie znowelizowanych przepisów zrodzi ryzyko destabilizacji systemu prawnego**, gdy określone regulacje prawne będą kwestionowane w przyszłości w konkretnej sprawie przed sądem, z uwagi na niezgodny z Konstytucją tryb ich uchwalenia.

4.

Nowelizacje w większości przypadków nie mają charakteru ustawy czasowej, obowiązującej wyłącznie w stanie nadzwyczajnym, lecz wprowadzają określone rozwiązania do systemu prawnego na stałe. Konstytucja dopuszcza ograniczanie praw i wolności człowieka w określonych sytuacjach, określając szczególny tryb wprowadzania takiego ograniczenia (na przykład w drodze rozporządzenia) tylko w stanie nadzwyczajnym w rozumieniu konstytucyjnym. Poza sytuacją nadzwyczajną, przekazywanie szerokich kompetencji

do ograniczania konstytucyjnych praw i wolności człowieka w drodze regulacji podustawowych przez organy władzy wykonawczej jest sprzeczne z konstytucyjną zasadą wyłączności regulowania tej materii w drodze ustawy; **rozporządzenia wydane na podstawie takiej ustawowej delegacji będą sprzeczne z ustawą zasadniczą.**

Ma to znaczenie również dla oceny konstytucyjności wszystkich przepisów represyjnych, dotyczących - z założenia - stanu epidemii czy stanu nadzwyczajnego, a wprowadzanych generalnie również na okres poza zagrożeniem epidemicznym. Przykładowo, zaostrzenie sankcji w dotychczas rzadko stosowanym art. 161 k.k. poza stanem epidemii obejmie przypadki narażenia na zarażenie grypą czy innymi sezonowymi chorobami zakaźnymi. Osobie takiej ma grozić długoletnia kara pozbawienia wolności.

5.

Bez wpływu na ochronę interesów przedsiębiorców i rzeczywiste bezpieczeństwo obywateli w związku z zagrożeniem koronawirusem pozostają nowelizacje Kodeksu karnego, w tym szczególnie zaostrzenie sankcji za popełnienie przestępstwa z art. 161 k.k. i art. 190a k.k. Pierwszy ze wskazanych przepisów, już dziś zagrożony karą pozbawienia wolności, dotyczy wąskiej i szczególnej sytuacji umyślnego narażenia innej osoby na zakażenie (nie służy więc do zwalczania ewentualnych zachowań nieostrożnych i nieumyślnych), zaś drugi w ogóle nie dotyczy

zagrożenia epidemicznego. Ich wejście w życie doprowadzi do wyraźnych niespójności w strukturze sankcji kodeksowych. Przykładowo, zmiany w art. 161 k.k. prowadzą do nieakceptowalnych konsekwencji w zestawieniu z już obowiązującym przepisem o szerzeniu się choroby zakaźnej z art. 165 k.k., zaś prawie trzykrotne podwyższenie sankcji za stalking wprowadza nieuzasadnione uprzywilejowanie sprawcy znęcania się (fizycznego i psychicznego) z art. 207 k.k., które będzie zagrożone niższą karą.

Nieuzasadnione podniesienie sankcji do 8 lat pozbawienia wolności **może również prowadzić do nadużywania instytucji tymczasowego aresztowania** - samo zwiększenie sankcji ułatwia procesowe uzasadnienie stosowania tego środka.

Szczególne znaczenie ma w tym zakresie nowelizacja art. 190a § 2 k.k., która może być wykorzystywana politycznie (np. w celu aresztowania osoby, która podszyje się na Twitterze pod polityka i ze swojego konta opublikuje tweeta niezgodnego z linią partyjną). **Do ryzyka nadużycia prawa prowadzi też nowelizacja Kodeksu wykroczeń**, wprowadzająca sankcję za formalne niepodporządkowanie się poleceniom funkcjonariusza publicznego (art. 65a Kodeksu wykroczeń).

Abstrahując od celowości zaostrzenia sankcji, przykłady te dowodzą, że **pod pozorem walki z koronawirusem „przemycono” do systemu prawnego przepisy karne pozbawione związku z materią anty kryzysową, budzące poważne wątpliwości**

merytoryczne. Zmiany te są przejawem populizmu penalnego, instrumentalizującego proces tworzenia prawa.

6.

Ustawy wprowadzają do systemu prawnego wiele regulacji procesowych, albo niepowiązanych merytorycznie z zagrożeniem i zwalczaniem epidemii COVID-19, albo godzących w konstytucyjne zasady związane z wymierzaniem sprawiedliwości. Dotyczy to w szczególności takich przepisów jak art. 258a k.p.k. oraz art. 267a k.p.k., które stanowią *de facto* powtórzenie już istniejących regulacji procesowych. Oba przepisy nie mają związku ze stanem epidemii lub stanem nadzwyczajnym, a brak w uzasadnieniu projektu argumentacji przemawiającej za ich wprowadzeniem. Do tarczy antykryzysowej włączone zostały zupełnie przypadkowe rozwiązania z różnych gałęzi prawa, co **narusza zasadę prawidłowej legislacji i podważa zaufanie obywatela do państwa** (art. 2 Konstytucji), czyniąc z uchwalonych aktów prawnych materię trudną do społecznej percepcji.

Rażąco sprzeczne z konstytucyjną zasadą wymierzania sprawiedliwości przez sąd (art. 175 ust. 1 Konstytucji), zasadą odrębności i niezależności władzy sądowniczej od innych władz (art. 173 Konstytucji) oraz kierowania się przy wyrokowaniu wyłącznie Konstytucją i ustawami (art. 178 ust. 1 Konstytucji) jest rozwiązanie, na mocy którego przeciw prokuratora zdeterminuje decyzję sądu o udzieleniu bądź przedłużeniu przerwy w wykonaniu kary

pozbawienia wolności przez skazanego (uchwalony art. 14c ust. 5 w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, Dz. U. poz. 374). **Jest to niedopuszczalna ingerencja urzędu prokuratorskiego w zakres uprawnień zastrzeżonych dla sądu.**

7.

Do Kodeksu postępowania karnego wprowadzono nowy przepis (art. 232b k.p.k.) zezwalający w czasie epidemii i zagrożenia epidemicznego na przymusowe wywłaszczenie osoby z mienia, które zostało zajęte w postępowaniu karnym, a ma znaczenie dla zdrowia lub bezpieczeństwa publicznego. Przepis ten jest do tego stopnia ogólny, że to od swobodnej decyzji organu procesowego zależy będzie uznanie, które mienie ma taki charakter. Przepis obejmuje nie tylko przedmioty pochodzące z przestępstwa i następnie podlegające przypadkowi, ale także każdy dowód w sprawie (nawet jeśli uzna się na późniejszym etapie postępowania, że nie ma znaczenia dla postępowania), a także mienie, które należałoby na mocy innych przepisów zwrócić np. pokrzywdzonemu - dotyczy bowiem każdej zatrzymanej podczas przeszukania i pozostającej chociażby pod chwilowym władztwem organów procesowych rzeczy. **Godzi to w konstytucyjną zasadę określoności przepisów oraz zasadę zaufania obywatela do państwa, wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP.**

Należy zauważyć, że przekazanie zajętych przedmiotów stosownym podmiotom następuje nieodpłatnie z możliwością uzyskania odszkodowania w późniejszym czasie. Ewentualne zażalenie nie wstrzymuje rekwizycji. Natomiast przepis Kodeksu karnego wykonawczego, do którego odsyła nowelizowana regulacja, dotyczy innej kategorii przypadków. Wobec powyższego w części sytuacji nie wiadomo będzie, jakie rozstrzygnięcie w procesie karnym pozwoli ubiegać się o odszkodowanie za wyłączone mienie. **Stanowi to ewidentne naruszenie Konstytucji w zakresie prawa obywatela do sądu (art. 45 Konstytucji) oraz ochrony prawa własności (art. 21 ust. 2 i art. 64 Konstytucji).**

8.

Uchwalona ustawa nie gwarantuje obywatelowi realnych możliwości zmniejszenia ryzyka zakażenia związanego z dochodzeniem swych praw w postępowaniu cywilnym. Wynika to z niezrozumiałej treści przepisów o biegu terminów przedawnienia, a także braku możliwości wnoszenia pism procesowych do sądu drogą elektroniczną.

Pierwotnie projektowany przepis dotyczący zawieszenia biegu terminów przedawnienia (art. 15zzr) odnosił się - w części ogólnej, we wprowadzeniu do wyliczenia - do biegu „terminów przewidzianych przepisami prawa cywilnego i administracyjnego”. Poprawka zgłoszona w drugim czytaniu usunęła z tego przepisu słowa „cywilnego i”. Ostatecznie uchwalona ustawa wprowadziła

zatem do ustawy o COVID-19 przepis art. 15zzr ust. 1 stanowiący o braku rozpoczęcia oraz zawieszeniu w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 już rozpoczętych „biegów terminów przewidzianych przepisami prawa administracyjnego”. Z następujących potem przepisów wynika, że chodzi między innymi o terminy „zasiedzenia, przedawnienia i innych terminów, których niezachowanie powoduje wygaśnięcie lub zmianę praw rzeczowych oraz roszczeń i wierzytelności wynikających ze stosunków cywilnoprawnych, a także popadnięcie w opóźnienie” (pkt 2 przepisu). Z oczywistych względów wiadomo, że terminy te nie stanowią terminów prawa administracyjnego, lecz prawa cywilnego. Również pozostałe punkty tego przepisu odnoszą się do instytucji, które są instytucjami prawa prywatnego.

Tym samym **uchwalony ostatecznie przepis nie będzie mógł spełnić swojej funkcji, ponieważ jest wewnętrznie sprzeczny.** Mimo ogłoszenia stanu epidemii, nadal będą biec następujące terminy przewidziane przez przepisy prawa cywilnego:

- 1) od zachowania których jest uzależnione udzielenie ochrony prawnej przed sądem lub organem oraz terminów do dokonania przez stronę czynności kształtujących prawa i obowiązki jej lub drugiej strony stosunku prawnego,
- 2) zasiedzenia, przedawnienia i innych terminów, których niezachowanie powoduje wygaśnięcie lub zmianę praw rzeczowych oraz roszczeń i wierzytelności wynikających ze

stosunków cywilnoprawnych, a także popadnięcie w opóźnienie,

3) zawite, z niezachowaniem których ustawa wiąże ujemne skutki dla strony,

4) do dokonania przez podmioty lub jednostki organizacyjne podlegające wpisowi do właściwego rejestru czynności, które powodują obowiązek zgłoszenia do tego rejestru, a także terminów na wykonanie przez te podmioty obowiązków wynikających z przepisów o ich ustroju.

W toku prac legislacyjnych zrezygnowano z projektowanej pierwotnie propozycji, by w stanie epidemii umożliwić wnoszenie pism procesowych przy użyciu platformy ePUAP, portalu informacyjnego sądów powszechnych lub za pomocą poczty elektronicznej, w tym w formie dokumentowej. Ostatecznie uchwalona ustawa nie przewiduje takich mechanizmów. Oznacza to, że nawet w czasie trwania stanu epidemii obywatel w celu przerwania biegu terminu np. przedawnienia cywilnoprawnego albo zasiedzenia będzie musiał dokonać czynności przed sądem, przykładowo wnieść pozew do sądu cywilnego, a w tym celu udać się na pocztę w celu nadania przesyłki z pozewem. Brak możliwości dokonania tych czynności drogą elektroniczną, jak pierwotnie zakładał projekt ustawy i konieczność udania się do placówki pocztowej lub sądu, może potęgować ryzyko rozprzestrzeniania się zakażenia. Stoi to w oczywistej sprzeczności z profilaktycznym celem ustawy, tj. ograniczeniem negatywnych skutków epidemii.

Analogiczne uwagi można wysunąć odnośnie do braku możliwości składania pism procesowych online w postępowaniu karnym.

9.

W ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 i 1495 oraz z 2020 r. poz. 284, 322 i 374) dodano nowy rozdział 8a przewidujący **kary pieniężne w wysokości nawet do 30.000 zł** dla każdego, kto w stanie zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii nie stosuje się do ustanowionych na podstawie art. 46 lub art. 46b ustawy nakazów, zakazów lub ograniczeń (art. 8 pkt 22 ustawy nowelizującej z dnia 28 marca 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie systemu ochrony zdrowia związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19). Kary pieniężne wymierza odpowiednio albo państwowy powiatowy inspektor sanitarny i państwowy graniczny inspektor sanitarny, albo wojewoda lub minister właściwy do spraw zdrowia. Decyzja w sprawie kary pieniężnej podlega natychmiastowemu wykonaniu z dniem jej doręczenia. Decyzję tę doręcza się niezwłocznie. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do kar pieniężnych stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa.

Określenie wskazanych form represji karami pieniężnymi nie zmienia faktu, że jest to odpowiedzialność karna w sensie konstytucyjnym – dotyczy bowiem osób fizycznych. W tej sytuacji

wiążący pozostaje art. 42 ust. 3 Konstytucji, który stanowi, że **o odpowiedzialności represyjnej może orzekać tylko sąd**. Kar tych nie może nakładać organ administracji publicznej – mógłby on ewentualnie ukarać obywatela mandatem. **Skrajnie nieuzasadnionym rozwiązaniem jest przy tym orzekanie wskazanych kar w trybie Ordynacji podatkowej**. Może to świadczyć, że ustawodawca traktuje wskazane kary jak zobowiązania podatkowe. Powstaje także niejasność co do zakresu zastosowania Ordynacji podatkowej w tym zakresie, gdyż trudno znaleźć miarodajną podstawę prawną dla odpowiedniego stosowania tych przepisów.

Dodatkowo, **wprowadzenie represji w drodze kar pieniężnych osłabia standardy materialnoprawne, dotyczące stosowania w tych sprawach zasad odpowiedzialności karnej opartych na zasadzie winy**. Mamy więc do czynienia z obiektywną odpowiedzialnością bez gwarancji miarkowania stopnia winy czy stopnia przyczynienia się do realizacji znamion danego czynu zakazanego prawnie.

Dla oceny konstytucyjności wprowadzonych kar pieniężnych istotne znaczenie mają również nadzwyczajne warunki wprowadzenia tych przepisów represyjnych, w celu regulowania życia społecznego w związku z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się koronawirusa. Jak wiadomo, w aktualnych warunkach istotnie ograniczona jest działalność sądów jako organów wymiaru sprawiedliwości. Jednocześnie wprowadzony został rygor natychmiastowej wykonalności nakładanych kar pieniężnych. **Oznacza to realne**

odebranie obywatelowi prawa do sądu i zweryfikowania podjętej decyzji przez organ wyposażony w przymiot niezależności i niezawisłości, zgodnie z konstytucyjną zasadą uzyskania sprawnego rozstrzygnięcia własnej sprawy przez sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Tak dalekie wkraczanie sankcją w istocie karną w prawa i wolności obywatelskie w stanie faktycznej niemożliwości odwołania się od podjętej decyzji do sądu pogłębia zarzut niekonstytucyjności wszystkich wskazanych przepisów przewidujących odpowiedzialność represyjną na zasadzie administracyjnych kar pieniężnych.

Należy również podkreślić, że nie istniałaby potrzeba wprowadzenia wskazanych regulacji, gdyby, zgodnie z przepisami Konstytucji, wprowadzono na terenie Rzeczypospolitej stan klęski żywiołowej. Wówczas zaktualizowałyby się przepisy karne określone w ustawie o stanie klęski żywiołowej, pozwalające sankcjonować naruszenia prawa groźne dla bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli - wystarczające byłoby ewentualne zaostrzenie odpowiedzialności za wykroczenia przewidziane na czas stanu nadzwyczajnego w tej właśnie ustawie.

10.

Przy okazji procedowania istotnych dla obywateli projektów składających się na tarczę antykryzysową, mocą poprawki wprowadzonej w środku nocy, niemalże pod koniec procesu legislacyjnego, uchwalono również istotne zmiany w Kodeksie

wyborczym. Abstrahując od kwestii braku merytorycznego związku wprowadzonych zmian z zasadniczym celem inicjatywy ustawodawczej, **doszło w tym zakresie do rażącego naruszenia przepisów Konstytucji i Regulaminu Sejmu.**

Nowelizacja prawa wyborczego godzi w zasadę trzech czytań (art. 119 Konstytucji), zasadę zakazu pilnej pracy nad zmianami w Kodeksie (art. 123 Konstytucji w zw. z art. 89 ust. 2 Regulaminu Sejmu), zasadę przewidywalności procedur wyborczych, które nie powinny doznawać zmian później niż na 6 miesięcy przed wyborami (art. 2 Konstytucji, orzeczenia TK o sygn. K 31/06, Kp 3/09, K 9/11), zasadę równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji), zasadę powszechności i równości wyborów prezydenckich (art. 127 Konstytucji), zasadę realnego dostępu do sprawowania władzy przez Naród (art. 4 Konstytucji) oraz zasadę zapewnienia bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli przez Rzeczpospolitą Polską (art. 5 Konstytucji).

11.

Nowelizacje Kodeksu wyborczego zbiegają się ze wzmiankowanym wcześniej zaniechaniem ogłoszenia w Polsce stanu nadzwyczajnego, w czasie którego i 90 dni po jego ustaniu nie mogą być przeprowadzane wybory prezydenckie (art. 228 ust. 7 Konstytucji). Przeprowadzenie wyborów prezydenckich dnia 10 maja 2020 r. z zastosowaniem znowelizowanych zasad wyborczych, w warunkach faktycznego ograniczenia praw i wolności

człowieka i obywatela w stopniu odpowiadającym konstytucyjnemu stanowi klęski żywiołowej, nie tylko stworzy podstawę do podważenia ważności wyborów, ale także da asumpt do trwałego kwestionowania legitymacji osoby wybranej w ich wyniku na urząd Prezydenta RP. **Rodzi to nieprzewidywalne co do skali i skutków zagrożenie dla bezpieczeństwa obywateli oraz ryzyko wieloletniego chaosu prawnego, zważywszy na konstytucyjne i ustawowe funkcje głowy państwa także w obszarze wymiaru sprawiedliwości (np. powoływania sędziów).**

12.

Ze względu na wskazane okoliczności, konieczne jest dostosowanie uchwalonych przepisów do stanu zgodnego z prawem, czy to przez odpowiednią inicjatywę ustawodawczą, czy to za pomocą poprawek w procesie legislacyjnym (eliminujących rozwiązania wielokrotnie sprzeczne z Konstytucją, pozbawione związku z epidemią oraz nieuzasadnione pod względem merytorycznym), czy to kontrolę konstytucyjności uchwalonych regulacji w drodze praktyki sądowej.

Konieczne jest usankcjonowanie aktualnej sytuacji faktycznej, związanej z już wprowadzonymi ograniczeniami wolności i praw obywatela, przez formalne ogłoszenie stanu nadzwyczajnego w postaci stanu klęski żywiołowej w rozumieniu konstytucyjnym. W praktyce rozszerzy to możliwości przeciwdziałania skutkom epidemii przez aktualizację mechanizmów odszkodowawczych, przewidzianych w szczególności w ustawie z dnia 22 listopada

2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela.

W tym trudnym dla nas wszystkich czasie, niezbędne jest monitorowanie sytuacji prawnej oraz działań władz politycznych, co czynimy niniejszym – jako przedstawiciele nauki prawa - **dla ochrony bezpieczeństwa prawnego obywateli oraz przeciwdziałania ryzyku pogłębienia się kryzysu państwa, zarówno w czasie nadzwyczajnego stanu pandemii COVID-19, jak i po jego ustaniu.**